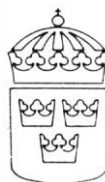

Motion till riksdagen

1985/86:L201

Martin Olsson m. fl. (c)

Lagstiftning för ideella föreningar

Mot.
1985/86
L201–205

De synnerligen många föreningar som är organiserade som s. k. ideella föreningar har avgörande betydelse i vårt samhälle eftersom de fullgör både för den enskilde och för samhället väsentliga uppgifter på många områden exempelvis inom facklig, politisk och humanitär verksamhet samt i religionsutövning, vetenskap, forskning och idrott. Även om medlemskap är frivilligt för den enskilde är det oftast en förutsättning för att vederbörande skall kunna hävda sina rättigheter och intressen. Ett fritt och av statsmakterna oberoende organisationsväsende är genom sin omfattning och sina uppgifter en viktig del i vårt folkstyre.

Att på olika sätt underlätta och stimulera föreningslivet men även att verka för skydd för den enskildes ställning inom och gentemot en organisation måste ses som ett samhällets intresse och skyldighet. Frågan om den enskildes medlemmens rättigheter och skyldigheter inom en organisation, liksom medborgarnas ställning gentemot olika organisationer, har under senare år uppmärksammats alltmer.

Den starkaste kritiken har därvid riktats mot kollektivanslutningen av fackföreningsmedlemmar till det socialdemokratiska partiet, vilken fortsatt trots att riksdagen upprepade gånger sedan 1973 uttalat sig emot denna för vår demokrati helt främmande verksamhet. Frågan om lagstiftning mot kollektivanslutning tas upp i andra centermotioner och behandlas därför inte i denna motion.

Flera händelser och förhållanden under senare år har aktualiserat frågan om behov av – utöver lag mot kollektivanslutning – lagstiftning för att skydda medlemmens ställning och finna regler för rättigheter och skyldigheter. Som exempel på sådana händelser kan erinras om uppmärksammade fall dels av uteslutning eller hot om uteslutning av medlemmar, dels vägran att få utträde. Andra exempel är fall där förening avtalat med visst försäkringsbolag om kollektiva försäkringar för sina medlemmar utan att ha inhämtat dessas samtycke.

När det gäller övriga samhällsmedborgares förhållande till vissa organisationer kan nämnas fackföreningars blockader dels mot enmansföretagare utan anställda, dels mot företagare utan anställda som är medlemmar i den blockerande organisationen. Även dessa spörsmål tas i år åter upp i andra centermotioner, varför vi i denna motion begränsar oss till frågan om lagstiftning innehållande grundläggande regler för ideella föreningar.

Enligt vår uppfattning finns det utan tvekan starka skäl för en närmare utredning rörande såväl behovet som den lämpliga utformningen av lagstift-

ning om de ideella föreningarna. En utgångspunkt måste vara att variationsriktigheten i föreningslivet inte får begränsas eller föreningslivet och organisationsväsendet hindras. Det viktigaste i en sådan lagstiftning bör vara det som ur samhällets synpunkt är mest skyddsvärt nämligen den enskildes ställning i förhållande till organisationerna. Det kan gälla exempelvis rätten att bli medlem i, rätten till utträde ur och rätten att stå utanför en organisation, rättigheter och skyldigheter vid hot om eller beslut om uteslutning samt medlems bundenhet av beslut som fattas utan hans medverkan eller som rör frågor utanför föreningens verksamhetsområde. Ytterligare frågor där lagreglering bör övervägas är minoritetsskyddet, ekonomi och revision, skadeståndsskyldighet, ansvar för uppkomna förbindelser, upplösning av förening och villkoren för att en ideell förening skall anses vara en juridisk person.

Andra motiv – än den enskildes rättigheter – för överväganden av någon form av lagreglering är de viktiga funktioner som föreningar, organiserade som ideella, har anförtrotts av samhället.

Det har alltid varit naturligt att det funnits en lagstiftning för ekonomiska föreningar. Lagen om dessa innehåller noggranna regler dels motsvarande aktiebolagslagens för aktiebolagen, dels bl. a. om medlems rättigheter och skyldigheter samt minoritetsskydd. För de ekonomiska föreningarna, vilka – liksom de ideella – fyller mycket viktiga uppgifter i vårt samhälle och för den enskilde, finns alltså bestämmelser som reglerar medlemmens ställning. Det är därför egentligen inget nytt om man nu prövar att finna lämpliga sådana regler även för de organisationer som ingår i gruppen ideella föreningar.

I riksdagen har vid ett flertal tillfällen motionskrav framförts om utredning av frågan om lagstiftning för ideella föreningar. Fram till 1983 avvisades dessa krav med hänvisning till att pågående utredningsarbete gällande arbetsrätt, stiftelser och ekonomiska föreningar borde avvaktas innan ställning togs till utredningskravet.

Sedan det nämnda utredningsarbetet sedan flera år avslutats och det tidigare motivet alltså inte längre finns har riksdagens socialistiska majoritet avvisat utredningskraven utan andra motiveringar än att det ansetts saknas skäl för lagstiftning om ideella föreningar.

Vi vill nu upprepa kravet på att en utredning företas om behovet och lämpligheten av en lagstiftning om ideella föreningar i främst syfte att skydda den enskildes rättigheter och ställning. Eftersom föreningslivet är så avgörande för vårt samhälle och för praktiskt taget alla medborgare är det av största betydelse att alla har förtroende för organisationerna. En lagreglering av viktiga principer skulle kunna vara ett medel att stärka såväl medlemmar som övrigas tilltro till organisationerna och deras verksamhet och därigenom vara till gagn för alla inbegripet även föreningarna och deras funktionärer.

Förenings- och organisationsfriheten är grundlagsfäst och får självfallet inte begränsas genom en lagstiftning. Men inom ramen för föreningsfriheten måste bl. a. möjligheterna prövas att ge garantier i lagstiftning för den enskilde medlemmens ställning inom och gentemot "sin" organisation. Liksom en sådan eventuell lagstiftning inte får verka hindrande på föreningsliv och organisationsväsende får den inte heller ges byråkratiska inslag.

Hemställan

Mot. 1985/86

L201

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att frågan om lagstiftning för ideella föreningar utreds i syfte att främst ge grundläggande regler för den enskildes ställning inom och gentemot en organisation.

Stockholm den 10 januari 1986

Martin Olsson (c)

Bertil Fiskesjö (c)

Gunilla André (c)

Ingbritt Irhammar (c)

Marianne Karlsson (c)

Bengt Kindbom (c)

Elving Andersson (c)

Kersti Johansson (c)